

symbolisch is, maar symbolisch beteekent voor hem niet inadecuaat, integendeel zoo adequaat mogelijk. Zonder een zeker theïsme meent Heering, zoo zagen wij reeds, niet uit te kunnen komen. De mensch staat tegenover God, zoo zal men onder Rechtsmodernisme graag citeeren, in de „Ich“-„Du“-verhouding, een verhouding, die door „existentieele woorden als schuld, vergeving, gehoorzaamheid, liefde enz. wordt gekarakteriseerd.“⁶⁾

Daartegenover is in het Links-modernisme het belijden over God zeer vaag en wat men nog van God belijdt, bedoelt men nog „symbolisch“. Men verstaat onder symbolisch, dat de religieuze termen maar „zinvolle, dichtelijk-beeldende aanduidingen zijn“ en slechts de beteekenis van analogiën kunnen hebben. In den regel denkt men uitermate pantheïstisch, gebruikt men voor, wat zij God noemen, woorden als „Onuitputtelijk Verband“, „grond aller dingen“, het „mysterie van ons zijn“, „zin der wereld“, en dergelijke.

In de derde plaats is er verschil in de beschouwingen over den Christus. Links brengt het niet veel verder dan tot waardeerende woorden over Hem als profeet, spreekt heel veel over de Christus-idee en nog enkele woorden in die lijn. Rechts komt veel meer op voor de historiciteit van den Heere Jezus, gelooft in Hem met een openbaring Gods te doen te hebben, heeft men het heel gaarne over Hem als Verlosser, in één woord, Rechts nadert klaarblijkelijk veel meer tot de orthodoxe belijdenis.

We kunnen het bij de aanduiding van de verschillen hier wel bij laten; alleen is het nog wel interessant de typeering van Dr. Faber mee te deelen: hij wil het Links-modernisme karakteriseren als zoeken naar en overgave aan de waarheid (over leven en werkelijkheid)⁷⁾ en het godsdienstig gehalte van Rechts wordt door hem aangegeven met de woorden: het zoeken van Liefde en het dankbaar leven uit de wetenschap van het geschenk van Gods Liefde in Christus.⁸⁾

Uiteraard zijn wij dankbaar, dat het Rechts-modernisme meerdere aansluiting zoekt bij de waarheid der Schriften en we wilden wel gaarne, dat zij het nog meer deden. Maar wie zal zich niet verheugen, dat men althans eenigermate teruggekeerd is van diepe dwalingen? Wie zal zich niet verheugen over een boek bijv. als van Dr. Tjalsma: „Zondebesef en Zondeleer“ met zoo duidelijke verdediging van de rechtsche tendenzen? Wie zal zich ook niet verheugen, als hij Heerings werk eens legt naast de werken van Bruining bijvoorbeeld, een der latere modernisten? Maar bij alle verheuging, we moeten niet vergeten, dat het Rechts-modernisme MODERNISME blijft. We moeten ons niet te veel aan den schijn van allerlei woorden bedriegen, die zeer Schriftuurlijk lijken, we moeten hen blijven beoordeelen naar de waarheid van het Woord Gods. Tenslotte is ook Heering MODERN, is het rechts-modernisme de „verbinding van den vrijen en kritischen geest, die de Moderne richting bezield, met de centraal-christelijke gedachte van Gods transcendentie, van zonde en schuld, van verlossing en vernieuwing“, en dan natuurlijk naar hun opvatting van zonde, schuld, verlossing en vernieuwing.

In een volgend artikel willen we dan eens na gaan, hoe modern Heering wel is.

M. Vr.

- 6) Dr. Faber, a.w. pg. 19.
7) Idem, pg. 13.
8) Idem, pg. 18.

UIT DE SCHRIFT

God heeft Zijn Kind Jezus verheerlijkt.

De God Abrahams en Izaaks en Jacobs, de God onzer vaders, heeft Zijn kind Jezus verheerlijkt, Welken gij overgeleverd hebt, en hebt Hem verloochend.... Hand. 3:13.

„En de geheele menigte van hen stond op en leidde Hem tot Pilatus“ (Luc. 23:1). Dat was iets ontzettends! Ontzettend voor Jezus Christus, Die door Zijn eigen volk werd uitgestooten, uitgeleverd aan den onderdrukker. Verschrakkelijk ook voor de menschen, die dat deden. Die waren toch het verlore volk van God? Bevrijd van de onderdrukking? Maar nu buigen ze zich weer gewillig onder den onderdrukker, als ze zich daarmee maar kunnen ontdoen van den gehaten Jezus. Als dat maar gelukt, dan hebben ze het er voor over, om niet meer het verlore volk Gods te zijn. En in den grond is het een pogen, om zich van God te ontdoen, voorgoed...

Dat zijn ze zich toen niet bewust geweest. Maar nu moeten zij het weten, en Petrus zegt het hun wel heel scherp: God heeft Zijn Kind Jezus verheerlijkt, Dien gij overgeleverd hebt.

„Ga nu met Jezus van heerlijkheid tot heerlijkheid!“

Eerst heeft God Hem opgericht uit Zijn smaadheid en met heerlijkheid bekleed, zóó, dat alleen de engelen in den hemel en de menschen, die in Hem geloofden, het wisten. Maar óók ten aanzien

van Zijn vijanden, die Hem hoonden en bespotten, moet Hij gerehabiliteerd worden, moet Hij glorie ontvangen. En in de wonderlijke genezing van den kreupelen, die geschiedde door Zijn Naam en door het geloof in Zijn Naam, bewerkt God dit: Zijn glorie wordt al openbaar nu. Wat Christus in sterk geloof, midden in Zijn ellende, geprofeeteerd had, „gaat nu in vervulling... van nu aan zult gij (Mijn vijanden) zien den Zoon des menschen zittende ter rechterhand der kracht Gods“ (Matth. 26:64). En daarin is Zijn triomf over Zijn vijanden!

Maar niet alleen Zijn triomf, in die heerlijkheid is ook Zijn barmhartigheid tegenover Zijn vijanden.

„Moest hen haken in de ziel. Zij noemden zich kinderen van Abraham en Izaak en Jacob; bleek nu, dat ze tegen den God van Abraham, Izaak en Jacob, tegen den God der verlossingen, gestreden hadden, dat ze zich van God Zelf hadden willen ontdoen. En nu moeten ze zich daarover verootmoedigen! Dat is dan vrucht van de heerlijkheid van Jezus Christus en 'tis opnieuw tot Zijn glorie.“

Zoo buigen zich ook vandaag Gods kinderen in schaamte neer, in verootmoediging, telkens als zij door hun ongerechtigheid de heerlijkheid van Christus hebben bedekt gehouden, terwijl God wil, dat 't met Hem gaat van heerlijkheid tot heerlijkheid.

Maar die heerlijkheid, uitkomend ook tegenover de wereld, is levens hun vreugde. Petrus jubelt het uit: God heeft Zijn Kind Jezus verheerlijkt. Zou het toevallig zijn, dat hij twee maal het woord verloochenen gebruikt? Heeft hij dat zelf niet gedaan, tot drie maal toe? Maar God heeft den smaad, dien ook hij op Zijn Heiland geladen had, afgewenteld, volkomen. Dat is om te juichen!

Zoo juicht Gods Kerk, dat God vandaag nog de heerlijkheid van Zijn Zoon laat uitkomen en laat voortgaan van kracht tot kracht. Ook nu, Christus zei het toch Zelf: van nu aan zult gij het zien? En is het niet de heerlijkheid van Jezus Christus, die zichtbaar wordt in deze wereld, als in het „derde rijk“ alle mogelijke richtingen zijn weggevaagd of gelijkgeschakeld, omdat ze geen kracht van verweer bleken te hebben, maar alleen de Kerk moedig stand houdt, trots alle vijanden? Dan is daarin ook thans Christus' triomf over Zijn vijanden, en tegelijk Zijn barmhartigheid nog.

Zoo is er ook nu de heerlijkheid van Jezus Christus, als onze werklozen temidden van een verpeste sfeer van kankeraars hun kruis vrolijk dragen, ziende op Hem; als onze arbeiders, temidden van een niet minder verpeste sfeer van vijandschap tegen God en Zijn dienst, hun Heiland moedig belijden.

Zoo moet aan de Kerk altijd te zien zijn de glorie van Jezus Christus. Want het moet met Hem gaan van heerlijkheid tot heerlijkheid! Ook door ons leven. En het zal zoo met Hem gaan, immers God verheerlijkt Zijn Kind Jezus. Dat is onze troost en onze kracht.

F. de V.

KERKELUK LEVEN

Herinneringen aan Coccejus?

De artikelen van onze laatste nummers handelden over het verbond, en toonden bij wijze van een enkel voorbeeld aan, hoe doornig het pad der theologie wordt, als zij tusschen „geopenbaarde dingen“ (het verbond) en „verborgen dingen“ (de verkiezing) het verband naspeuren en blootleggen wil. We lieten daartoe — al weer bij wijze van voorbeeld — Witsius spreken.

Nu is de plaats van Witsius in de gereformeerde theologie niet altijd even gemakkelijk te bepalen. Met name zijn verhouding tegenover Coccejus is vrij gecompliceerd. Afwijzend staande tegenover onderscheidene opvattingen van Coccejus, heeft hij toch meermalen zich prijzend over hem uitgelaten, op meer dan één punt van beteekenis zich naar Coccejus overgebogen, en voorts ook zijnerzijds gepoogd, de zakken van Coccejus' jassen te vullen met gereformeerde waar.

Vandaar, dat ieder, die zich interesseert voor de moeilijkheden, en voor de kronkelingen, die zich in de onderscheiden verbondopvattingen onder gereformeerden voordoen, wel vanzelf op het spoor van Coccejus wordt gezet, om in de taal van detectives te spreken. Coccejus' verbondstheologie heeft diepe voren getrokken; is aanleiding tot heftige polemieken geweest; en heeft, bij veel verdienstelijks, toch ook op meer dan één punt terecht reden tot groote bezorgdheid gegeven. En — het ronde woord moet er maar uit, omdat we het noodzakelijk achten — hetgeen „De Heraut“ in de reeds gemelde artikelen van Dr. J. Thijs heeft geschreven, vertoont op enkele punten overeenkomst juist met sommige van die meeningen van Coccejus, die we bedenkelijk achten. Waar nu het leerstuk van het verbond der genade opnieuw gebracht is binnen de aandachtssfeer der kerkelijke belangstelling, en Dr. Thijs, dit wetende, en er bij betrokken, juist in dezen tijd zijn opvatting dienaangaande kenbaar heeft gemaakt, daar zullen wij onzerzijds hetzelfde mogen en moeten doen. Wie het goede in Coccejus overneemt, sticht nut; wie hem in zijn misvattingen volgt, doet het tegendeel, al blijkt dit meestal eerst later.

Coccejus heeft over het verbond uitvoerig geschreven. Latijnsche werken, maar die ten deele in het Hollandsch vertaald zijn. Zijn constructies zijn zeer ingewikkeld; veel van zijn beweringen worden door allerlei restricties of begripsverschuivingen zwaar te verstaan; en het is daarom niet gemakkelijk, in een kort woord van zijn desbetreffende opvattingen een eerlijke samenvatting te geven. We zien daar dan ook van af. Het is ons te doen om enkele voor Coccejus' theologisch denken karakteristieke grondgedachten, waaraan de lectuur van Dr. Thijs' artikelen ons onwillekeurig herinnerde. Onze opmerking over Coccejus' ingewikkelde redeneertrant en gecompliceerde beschouwingen worde daarbij geen oogenblik vergeten; opdat niemand uit de door ons geconstateerde parallellen tusschen Coccejus en Dr. Thijs op bepaalde punten meer afleide, dan wij zeggen.

Van Coccejus' opvattingen kreeg wel bijzondere bekendheid die, welke de verhouding tusschen Oud- en Nieuw Testament betreft.

Eenerzijds houdt Coccejus vol, dat tusschen beide innige overeenkomst bestaat.

Maar aan den anderen kant stelt hij tusschen beide een onderscheid, zóódanig, dat wij hem daarin geenszins volgen kunnen.

Om Coccejus recht te doen, beginnen we met het eerste: de overeenkomst tusschen Oud- en Nieuw Testament.

„Eer wy van het onderscheid van beide die bedelingen, en tyden handelen, so dienden wy dit met allen te vooronderstellen, dat Jezus Christus heden, en gisteren, en in eeuwigheid de selve is. Hebr. 13:8, dat is: dat Christus geweest is en is het voorwerp des geloofs tot saligheid in beide de tijden, of in het Oude en Nieuwe Testament“¹⁾. Breed wordt deze gedachte uitgewerkt.

Maar de moeilijkheden komen, wanneer Coccejus verder handelt „van de verscheidenheid des voorgaanden tijds van den laatsten in de Bedellinge van het Genade-Verbond“ (Hfdst. XI, § 325 v.).

„Vastgesteld zijnde, dat het voorwerp des geloofs altijd het selve is; so volgt de onderscheidene en verscheidene toestand, die in het gelove en in de gelovigen, ten opzigt van de verscheidenheid der Bedelingen en der Tijden moet worden aangemerkt“ (§ 325)²⁾.

Vele zijn de onderscheidingen, die Coccejus nu tusschen beide bedelingen weet aan te wijzen. We laten de meeste rusten. Voor het onderhavige dispuut over het verbond zijn evenwel sommige punten van beteekenis. Om dat te doen zien, leggen we eens naast elkaar eenige uitspraken van Coccejus en van Dr. Thijs in „De Heraut“.

Eerst beider opvatting aangaande de „uitwendigheid“ der verbondsweldaden onder het Oude Testament:

Coccejus:

Ten vijfde dient aange-merkt, dat het gehele Volk Israëls, in Gods insettingen, in dese uitwendige tucht, so wat wandelende, ook zonder gelove des herten, na den mensche, voor Gods eigen volk is gerekent geworden; en dat so in desen uitwendigen stant, onder de gelovigen en regtveerdigen, vele ongelovige en onregtveerdige vermengt zijn geweest (§ 336).³⁾

Dr. Thijs:

Onder de Sinaïetische bedeling werden deze geestelijke weldaden niet aan al de bondelingen geschonken. Dat stond hiermee in verband, dat die bedeling een schaduwachtig karakter droeg en de nieuwe moest afbeelden. Het volk Israël werd gesteld tot een voorafbeelding van de nieuw-testamentische kerk van Christus en daarom nam het verbond een nationaal karakter aan. Dat bracht een veruitwendiging mee.... Het volk als geheel ontving uitwendige verbondsweldaden. Aardsche zegeningen, die de geestelijken moesten afbeelden, en in zoover het weldaden waren van hooger aard, bleven het toch uitwendige. (Heraut 3135.) Een genade, die.... voor het volk als geheel van uitwendigen aard was. (3135.)

Hiertegenover treedt dan de beweerde „verinnerlijking“ (!) van het verbond in de nieuwe bedeling:

Coccejus:

MAAR in den Nieuwen Testamente behoort niemand tot het volk Gods, en heeft niemand enig voor-regt des verbonds, als die het Evangelium gelooft, en het gelove niet alleen belijdt maar ook met der daad bewijstlyk vertoont (§ 337, blz. 202).⁴⁾

Dr. Thijs:

MAAR onder de nieuwe bedeling heeft dat nationaal en uitwendig karakter een einde genomen. Ze is de bedeling der vervulling en de schaduwen zijn vervangen door de geestelijke werkelijkheid. Nu treedt in de plaats van Israël als natie het volk van Christus. Nu wordt het verbond verinnerlijkt en ontvangen de bondelingen, al de bondelingen, de inwendige en geestelijke weldaden des verbonds (nr. 3135).

Kunnen tot dit verbond, dat in het bloed van Christus bevestigd is, ook verworpenen behooren? Christus heeft toch zijn zoenbloed niet voor verworpenen vergoten (?) (3134).

1) De Leere v. h. Verbond en Testament Gods, u. h. Latijn, 2e druk, Amsterdam, 1689, § 278, blz. 170. Summa Doctrinae de Foedere et Testamento Dei, Opera, Amst. 1701, VII, 81, b.

2) De Foed., 86, a (diversitas obsequiorum, dispensationum, & temporum).

3) ...in statutis Dei & disciplina hac externa utungue ambulans, etiam sine fide cordis, quoad hominem pro populo Dei peculiari censitas... in externa hac conditione (88, b).

4) At in N. T. nemo est de populo Dei ullo privilegio Foederis gaudet, nisi qui credit Evangelio & fidem tum profitetur tum etiam factis probabiliter demonstrat (88, b).

Is zoo e de „verinnerlijking“, van het C met de Hooren w

Dese dia toe, op dat einde hy d raelijten de heeft; niet hy het vo sonde beke ten minste syn liefde in genen w (uit de K. S.)

Gods (c) in het ge de allerge uet anders te wijzen, ook gene om het b onder te b liefde Gods des H. Ge de Heilige tamente on Heiligmae wrogt even die gesteld. Vader en betaamde, hen een C baarheid to 244/5).⁵⁾

Om nie hierbij, v

Nu ver aan, Dr. T op een bel te geven jaanschen ten weer aanwijsba eveneens geponeerd van hun Er zijn komst te te noemer Ook onth schijn va waarin b liezen. O het „nie bond gro worden na ook Coccejus.

andere v a.w. § 338. „Dat Ve 8:7. Wan linge va middelw ten einde verbeel de goeder niet ges gen te v wel met i verdrukk Men nu 8:7 denke deering e „niet-onbe redenen breking te gebruik moeilijke antwoord Zijnerzijds ja, dan i of hij in betereg Coccejus t waarin hij Is hiern „coccejani te vragen pogen, om weg van l ding tuss op de aar kennend i moet, wil waar ik o

5) Pertin dederit Isra cam gentem timorem sui in danda L ostendere... Spiritum... eum affectu eset; sed fi

6) 93, a.

7) Op Je esse per a fuerint exp tidere, & it 111, Comm.